
TKO SVJETLOST ZAKLANJA

ZIJAD DURAKOVIĆ, *Tko svjetlost zaklanja?*, C. T. – Poslovne informacije, Zagreb, 2012., 217 str.

Kako je pravo čudo koliko u životu i u njegovim pojedinostima ima poezije, primjerice u kiši, nebu, djetetu, kamenu, zemlji, glazbi, trčanju i plesu, posebice ljudskoj riječi, iščuđivala se jedna pjesnička duša napominjući da je ipak prava poezija ono što, bilo u stihu ili prozi, „preživljuje i trajno ostaje“.

Tko svjetlost zaklanja?, šesta knjiga pjesama hrvatskoga pjesnika i liječnika, akademika Zijada Durakovića, izišla je u nakladi Poslovnih informacija, Zagreb, 2012., napisana na tri jezika (hrvatskome, engleskome i francuskome), a kao treća u nizu njegovih poliglotskih stihozbirka.

Zbirka je skladna pjesnička kompozicija satkana pretežito od domoljubnoga stihovlja (*Bleiburški crni križevi*, *Vječna hrvatska jesen*, *Bosanska zbilja* i dr.) i misaone lirike (*Tko svjetlost zaklanja?*, *Sunčeve pjege*, *Rukovet* i dr.), a tu su i deskriptivne, socijalne i druge pjesme koje svojom pjesničkom strukturom te emocionalnim, imaginativnim, idejnim, intuitivnim, kognitivnim, semantičkim i ostalim svojstvima otkrivaju, spontano ili sustavno, prožimanje spomenutih značajka, motiva i sadržaja, što se vide često i u okviru jedne te iste pjesme.

Ne samo da pjesnik ukazuje na neke pojave izvana, na svijet oko sebe, nego pišući pjesmu, vidi se kako on „upoznaje sebe“ u zgusnuću samospoznaje, s ciljem da iznađe valjanu blizinu s čovjekom uopće, onim kojemu se može ispovjediti. Istina je da je pjesma subjektivan izraz duše, ali da bi bila prihvaćena, ona mora imati i univerzalne odjeke. Durakovićeva lirika dira i lako se prima jer ona je šira i viša od sadržajne i idejne ograničenosti i višeznačnija od iznesenih sintagmi, od onoga što se pukom riječju, denotativno priopćava.

Štoviše Duraković piše liriku koju često ne bismo mogli doslovno svrstati ni prema jednoj klasifikacijskoj shemi jer se njegove pjesme kao izraz kreativne vrućice neobuzdano prelijevaju i pretaču jedna u drugu tvoreći neizrecivu ljepotu pjesničkoga kompleksa. Pa ipak, mogla bi se

izdvojiti jedna osobitost njegove poetike koja svojim znakovima dodiruje, a ponekad i određuje njegove pjesme. Ta značajka sadržana je u evokacijsko-sanjarskoj motiviranosti pjesnika što na inovativan i poezijski stilotvoran način dojmljivo priziva bitne pojedinosti iz arhetipskoga potencijala kojima pridobiva pozornost suvremenoga čovjeka „potresajući njegovu svijest i podsvijest istodobno“. U tome smislu spomenimo velikoga Francuza Gastona Bachelarda koji u svom književnoteorijskome djelu *Poetika sanjarenja* navlastito uvažava pjesničke postupke i slike što svojom moći izazivaju poezijonosne predodžbe budeći „zaspale uspomenne na prošlost koja nije prošla jer je sadržana u estetski senzibiliziranoj individualnoj svijesti kao ostatak iskustva cijele vrste“, kako to objašnjava Vlatko Pavlečić.

Pa zar nije i Duraković u pjesmi *Tri sjene*, smišljeno ili intuitivno – svejedno, odabrao motiv, poronio ga u svoju nostalgичno-evokativnu snovitost, ozario ga nemirima svoje maštovitosti i takva začudna predao na čitanje u kojem se zbiva poistovjećenje onoga tko čita i onoga što se čita, dakle „identifikacija bića čitatelja i bića sanjotvornog predmeta“ gdje se povrh lirske ljepote dobiva i „neočekivana spoznaja o nečemu egzistencijalno i kozmički znakovitom“.

Zar takvu „egzotičnu spoznaju“ ne donosi i pjesma *Nemoćni jahač apokalipse*, i nije li sličnih „šarenih plamenova Zora... (što) podiže zastor od magle zloguke jutarnja svjetlost“ iz sna Mersadova u istoimenoj pjesmi, a što u gradacijskome postupku posebno daje pjesma *Tri sjene* „usudno vrebajući u predvorju tuge / Tamno odjevene“:

*Tri me sjene prate.
Uzdah u osami
Vitlom, što me mami
Odbrojava sate.
[...]
Prate me tri sjene
Olovima dūge
U predvorju tuge
Tamno odjevene
Tri me sjene prate
Sa sve kraćim dahom,
Umivene prahom*

Trozubljem se klate.

(Tri sjene)

Teoretik bi rekao: „Takve su poezijonosne sanjarije projektivne jer autori projiciraju svoju čežnju (svoje ideje i muke, traume i tjeskobe, Š. M.)... u slike koje sebi (sami) zgušnjavaju...“ Svakako da na takav stvaralačko-poezijski postupak pisanja pjesme valja odgovoriti prikladnim recepcijskim odazivom. U tome je smislu također dojmljiva i zanimljiva Durakovićeva pjesma *Odsjaj sječiva* puna *ljepote neodređenosti, zatamnjenja nagovještaja i provokativne neprozirnosti*:

*Glibljava cesta strma, zavijena
A po njoj kola ritma uvijek druga
Smjerno besciljna, uglom zaobljena.*

[...]

*Odsjaj sječiva obzorom zalazi.
Razlomljen odjek razmiče raslinje
I prljavim tkanjem visom uzlazi.*

(Odsjaj sječiva)

Pjesma je puna samoće, sivila i straha satkana oksimoronskim slikama i pojmovima u svojoj neproničnosti, turobna ritma i tugaljive melodioznosti, nokturalna ugođaja kojemu zloslutno prijete nagli *odsjaj sječiva* što *obzorom zalazi* u stravičnu noć noseći raskole i gubitke.

Već je odavno poznato u književnoj znanosti da onaj tko po svaku cijenu u poeziji traži doslovno značenje, uzaludno čita pjesmu jer pjesnik je intuitivno stvorenje koje slikovito percipira i kompleksno iznosi duševno stanje kao i svoje frustracije, emocije, putove svijesti, podsvijesti i imaginacije te često sije zatamnjena mjesta i enigme umjesto jednoznačna odgovora.

ŠIMUN MUSA